

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการออกแบบและคติสัญลักษณ์ ในกรณีของงานสถาปัตยกรรม วัดสุทัศนเทพวราราม
ชื่อนักศึกษา	นาย จิรศักดิ์ แต่งเจนกิจ
สาขาวิชา	ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
ภาควิชา	ศิลปสถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา	๒๕๔๑

บทคัดย่อ

ตราบใดที่เราทั้งหลายเวียนวนยึดมั่นอยู่กับกิเลสมายาในระดับโลกียะ ยังอันไม่ให้เราสามารถตัดใจให้ขาดจากวัฏสังสาร(a circle)สำเร็จเป็นพระอรหันต์เจ้าผู้หลุดพ้นจากอวิชชา ภูมิคติสุขหรือธรรมชาติดังตามตามมรรคาอันจริงแท้ก็จักยังไม่บังเกิดขึ้นเป็นผล มนุษย์พุทธศาสนิกชนจึงพึงควรตั้งสติปัญญาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานระลึกถึงนิพพานจุดหมายสูงสุดอันจริงแท้ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธะ

การสร้างสรรคพุทธสถานวัดสุทัศนเทพวรารามใช้ระยะเวลาการก่อสร้างนานถึง ๔๐ ปี ภายใต้ร่มบารมีของบรมกษัตริย์ ๔ พระองค์ สุนทรียภาพ (aesthetic) ที่เกิดขึ้นด้วยพลังแห่งความศรัทธาในบวรพุทธศาสนาที่ศาสนสถานแห่งนี้ ถือเป็นปรากฏการณ์ขั้นสูงสุดของจิตสัมบูรณ์ (absolute mind) ที่สื่อความคิดผ่านศิลปะมาให้เราสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ (sense) โดยมุ่งสนองประโยชน์ให้สอยทางจิตใจ (psychological function) ของมนุษย์ ให้เป็นศูนย์กลางที่รวบรวมทางจิตวิญญาณของสังคมต้นกรุงรัตนโกสินทร์ในอุดมคติ ที่พระเจ้าผู้สร้างปรารถนาจะรังสรรค์และเนรมิตให้เป็นเสมือนดั่งเมืองทิพย์ สรรพสรรพขององค์อินทร์ตามมโนภาพ (imagination) ของนารายณ์เทพ

การศึกษาเรื่องการออกแบบและคติสัญลักษณ์ในกรณีของงานสถาปัตยกรรมวัดสุทัศนเทพวรารามในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์การพัฒนากิจการของการสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรม ในเหตุปัจจัยต่างๆ ตามเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ เพื่อดำเนินหาและทำความเข้าใจสติปัญญาในการสร้างสรรคของช่างผลจากการศึกษากระบวนการก่อรูปทางสถาปัตยกรรมนั้นพบว่า กระบวนการออกแบบงานสถาปัตยกรรมวัดหลวงกลางพระนครแห่งนี้นั้น ได้ถูกกำหนดให้มีรูปลักษณะที่แอบแฝงและซ่อนเร้นนามธรรม (translucent) ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาไว้ เพื่อน้อมนำและปลุกจิตใจให้ผู้พบเห็นได้ตื่นสู่ความเบิกบานด้วยปัญญาถึง คติสัญลักษณ์ (symbolism) ที่แสดงในพุทธสถานแห่งนี้ล้วนมีเรื่องราวให้ระลึกถึงทาง ในพระศาสนาและพระธรรมโดยเฉพาะโพธิปักขิยธรรม (virtues partaking of enlightenment) หลักธรรมที่มนุษย์เสรีชนควรประพฤติปฏิบัติด้วยความศรัทธา (confidence) ถึงพุทธองค์พระผู้เป็นศาสดา.